

Besöksrapport Skaraborgs Flygflottilj F 7

21 oktober 2025

Pliktrådet

Enligt förordning 2017:1249 utgör Pliktrådet det centrala medinflytandeorganet för totalförsvarspliktiga under grundutbildning. Pliktrådet, som består av fem värnpliktiga väljs på den årliga Värnpliktskongressen, företräder samtliga värnpliktiga och bedriver intresse- och rättighetsbevakning för deras räkning. Förbandsbesök är en viktig del i Pliktrådets löpande verksamhet.

Rapporten

I rapporten redovisas de intryck som Pliktrådet fick vid besöket. Den belyser såväl brister och utmaningar som det som fungerar väl och annat som bidrar till positiv utveckling på förbandet. Genom detta uppmuntras andra förband att ta efter goda exempel och gemensamt arbeta för att utveckla verksamheten i enlighet med utbildningens mål och främja goda utbildningsförhållanden.

Pliktrådets besökare:

Lina Hedman

Alice Westlund

Allmänt

Skaraborgs flygflottilj F 7 ligger i Såtenäs och värnpliktsutbildningen är delad på två kompanier. 184 värnpliktiga ryckte in och utbildas under Åse och Väne kompani. De värnpliktiga utbildas bland annat mot flygbassäkerhets-, markstrids-, lednings- och skyffarbsoldater.

Under besöket på F 7 mötte Pliktrådet förtroendevalda samt Försvvarshälsan och Soldathemmet. I rapporten beskrivs de delar som sticker ut i positiv eller negativ mening. Det som inte lyfts i rapporten fungerar utan anmärkning eller har inte kommit Pliktrådet till känna. Pliktrådet's huvudsakliga erfarenheter från besöket har kommunicerats till F 7 vid möte med ledning samt värnpliktsnära befäl.

Sammanfattning

Förbättringspunkter

- Samarbete och kommunikation mellan kompanierna bör stärkas för att ge de värnpliktiga likvärda förutsättningar.
- Kollektiva bestraffningar och begränsningar i rörelsefrihet måste genast upphöra.

Positiva exempel

- Försvvarshälsan har ett gott samarbete med förbandet och använder enkäter som verktyg för att få en överblick på de värnpliktigas mående.
- Lokalt Medinflytandeansvarig har inrett en gemensam uppehållsyta med hög variation på aktiviteter som är uppskattad av de värnpliktiga.

Innehåll

Arbetsmiljö och säkerhet	4
Försvarshälsan	4
Attityder och jargong.....	4
Värnpliktigas rättigheter och skyldigheter	4
Information och mönstring	5
Medinflytande	5
Fritid	6
Ekonomiska ersättningar	6
Soldathem	6
Övrigt.....	6

Arbetsmiljö och säkerhet

PEDARS-systemet fungerar väl på Åse kompani, de har en lista över vad som kan beställas på plutonens anslagstavla och får generellt ut persedlarna dagen efter de lämnat in beställningen. Väne kompani upplever att det ibland fungerar och att det ibland tar flera veckor att få ut materiel. De har upplevt brist på papper, diskmedel och första förbands-kit. De önskar även förtydligande på vad de kan beställa på PEDARS eftersom de fått olika styrningar från befäl.

På tre av fyra plutoner fick de värnpliktiga ingen utbildning i mens i fält före första fältvaneveckan. Pliktrådet uppmanar förbandet till att justera utbildningsrutiner inför nästa värnpliktskull.

Försvvarshälsan

Ett positivt lokalt exempel är att Försvvarshälsan skickar ut enkäter till de värnpliktiga vid inryck, halvtid och MUCK. Med dessa kan de få en överblick över de värnpliktigas psykiska och fysiska mående samt förutsättningar. Eftersom dessa enkäter funnits i fyra år kan de även se trender och eventuellt utstickande statistik. Enkäterna berör bland annat tidigare och uppkomna skador, motivation samt hur väl förberedda de värnpliktiga känner sig fysiskt och psykiskt vid inryck. I svaren går det också att se skillnaden mellan de två kompanierna.

De värnpliktiga upplever vården som väldigt god. Det finns tydliga system för hur man lämnar in sjukklappar och väntetiden överstiger inte ett dygn.

Standardkängan för de värnpliktiga är Känga 90B. Det finns möjlighet att byta till Känga 90 och Marschkänga 08 genom intyg från Försvvarshälsan om de värnpliktiga har problem med Känga 90B. Försvvarshälsan kan även understödja med anskaffning av civila kängor om ingen av alternativen från Serviceförrådet fungerar. De värnpliktiga har möjlighet att få ut knäskydd vid behov.

Attityder och jargong

De värnpliktiga har blivit väl utbildade i Försvvarsmaktens värdegrund. Repetitionsutbildningen hölls i form av CASE-arbeten vilket upplevdes som givande. De förtroendevalda berättar om mindre jargongproblem som uppstått men som tagits seriöst från befälens håll och hanterats på ett bra sätt.

Jargonen mellan befäl och värnpliktiga är generellt positiv. De förtroendevalda lyfter dock enstaka individer som upplevs dumförklarande vilket lett till att de värnpliktiga inte vågar ställa frågor. Under ett utbildningspass i sjukvård vägrade ansvarigt befäl svara på frågor som individen tyckte var för dumma och skällde ut värnpliktiga utan att förklara vad de hade gjort för fel. Pliktrådet trycker på vikten av ett öppet klimat för att tillse att de värnpliktiga kan ta till sig utbildningen. Risken är att verksamhetssäkerhetsbrister ej uppmärksammas om truppen inte vågar lyfta tillbud eller farhågor.

Värnpliktigas rättigheter och skyldigheter

De värnpliktiga har upplevt sig frihetsbegränsade på grund av befälens kommunikation. Vid HVO (ett uttryck för tjänstens slut) får de röra sig fritt men vid trevlig kväll får de max gå till Ica utanför grindarna. De upplever även att de får mindre uppgifter vilket leder till att de inte får något tydligt slut på tjänsten. Vid möte med kompani-/plutonsledning hänvisade befälen till att de värnpliktiga missuppfattat. En individ lyfte att de har ett kulturproblem i att vilja hålla de värnpliktiga inne.

Pliktrådet var tydliga med att begränsningar i de värnpliktigas rörelsefrihet ska upphöra omedelbart. Befälslaget måste bli tydligare i sin kommunikation till de värnpliktiga.

De värnpliktiga på Åse kompani har blivit utsatta för flertalet kollektiva bestraffningar, bland annat; samtliga fick frågeförbud efter en "dum" fråga vid kompetensprov, en värnpliktig tog med sig telefonen ut i fält och då fick hela plutonen genomföra momentet väska på och av medan befälen skrek att de var långsamma, en individ kom inte i tid till uppställning vilket ledde till att alla, även halta och lytta, fick springa upp och ned för trappor samt när ett fåtal var högljudda på en teoretisk lektion ledde det till att samtliga fick stå uppställda för att öva på att vara tysta. Detta är endast några exempel som lyftes vid samtal med de förtroendevalda. Förbundet måste åter utbilda befälslaget på värnpliktigas juridiska rättigheter och skyldigheter. Berörda befäl bör även fundera över vilken typ av ledarskap de vill föregå med.

De värnpliktiga vet inte hur man skriver en disciplinanmälan eller vad de används till. De upplever även att utbildningen i juridiska rättigheter och skyldigheter varit bristande. Pliktrådet uppmanar förbundet till att genomföra repetitionsutbildning och tillse att de värnpliktiga har rätt verktyg för att kunna anmäla eventuella missförhållanden under utbildningen.

Information och mönstring

På Väne kompani är samtliga inskrivna som flygbassäkerhetssoldat och efter den grundläggande militära utbildningen är klar kommer de delas upp i flygbassäkerhetssoldat och markstrid. De värnpliktiga kommer få önska befattning och är nöjda med att de finns möjlighet att påverka sin utbildning. De som skulle bli hundförare ryckte in tidigare på grund av en längre utbildningstid.

På Åse kompani upplevs dock informationen kring befattningar som sämre. Förtroendevalda beskriver att de har haft betydligt fler ändrade inskrivningar. Delar av de värnpliktiga fick reda på att deras befattning skulle bytas inför inrycket men andra blev flyttade på helt utan samtal. Generellt sett upplever de värnpliktiga lågt inflytande över sin egen situation och utbildning samt att informationsläget är väldigt rörigt. När detta lyftes med kompani och plutonsledning tryckte de på att förbundet ser annorlunda ut än när beställningen gjordes. Deras uppfattning är att de varit tydliga i informationsdelgivningen och dessutom gett värnpliktiga möjligheten att önska befattning. Pliktrådet uppmanar förbundet till att se över rutinerna kring befattningsbyten inför kommande år. Detta i syfte att säkerställa att de värnpliktiga delges så mycket och tydlig information som möjligt, samt att de känner sig delaktiga i processen.

Medinflytande

De värnpliktiga har fått utbildning i sina förtroendeuppdrag. Generellt sett är de nöjda och lyfter att CASE arbetena var givande. Förtroendepersoner upplever dock att de hade velat få mer verktyg och att utbildningen främst gav en grundläggande förståelse. NVK-representanterna hade velat ha mer ingående och praktisk information kring vad deras uppdrag går ut på då de i dagsläget upplever att de fått i princip samma information som förtroendepersonerna. Förbundet bör inventera behovet av vidare utbildning för att stödja medinflytandeorganisationen samt stärka förtroendevaldas bekvämlighet i respektive uppdrag. Lokalt medinflytandeansvarig har utbildat samtliga värnpliktiga i medinflytandeorganisationen samt arbetssätt kring ovälkommet beteende. Detta i både vanlig presentationsform, men även med hjälp av teaterspel och en ihopklippt video från tidigare förtroendevalda. Pliktrådet vill lyfta detta som ett positivt lokalt initiativ.

Fritid

Schemadelgivningen är bristande på förbandet. Väne kompani har fått höra att det inte finns något syfte för de värnpliktiga att veta när de slutar. De har aldrig haft sluttider och ibland kommer veckoschemat först på onsdagen. De har stomscheman så de vet när de har permission. De värnpliktiga har lyft önskan om att få ut tydligare scheman under kompaninämnd. Kompanichef har sagt att det ska åtgärdas men de värnpliktiga upplever ingen förbättring. Åse kompani har ofta schema men saknar sluttider och får därför planera kvällen utifrån om det står att det är tjänst efter middag eller inte. Vid kvällstjänst vet de inte när de slutar. Schemadelgivningen måste bli bättre på förbandet för att ge de värnpliktiga en chans att planera sin fritid och återhämtning.

De värnpliktiga har tillgång till dagrum, soldathem samt andra våningen på matsalen där Värnpliktskonsulent, tillika LMA, inrett med bland annat datasal, biljard och TV-spel. Det är ett mycket uppskattat bidrag till de värnpliktigas fritid.

Ekonomiska ersättningar

De förtroendevalda lyfter att delar av de värnpliktiga får resekostnadsersättning men att andra har fått höra av adjutanten att de inte har rätt till det. Vid samtal med kompaniledningarna hänvisade de till att ena adjutanten varit frånvarande under en tid och att det kommer ske återtag.

Vid inryck fick de värnpliktiga en värdecheck på 1500 kr hos ett företag för att handla idrottsskor. Senare kom samma sportaffär ut till förbandet och lät de värnpliktiga testa ett begränsat antal alternativ. De som beställde två par fick betala 1800 kr och därmed lägga ut 300 kr själva. Senare fick de värnpliktiga reda på att värdechecken även fungerar online vilket gjorde att flera ville lämna tillbaka skorna för att kunna välja mellan fler alternativ samt slippa betala extra. De fick då höra att det inte var möjligt vilket gjorde att delar av de värnpliktiga begärde ersättning för de pengar de lagt ut själva. De som överklagade fick ersättning för de 300 kr de betalat utöver värdechecken men övriga får fortsatt stå för kostnaden själva. Pliktrådet trycker på att samma villkor ska gälla för alla, och att samtliga som handlat över värdet på checken i samband med att förbandet tog dit företaget bör ersättas för sina egna utlägg.

Soldathem

Soldathemmet är det minsta i Sverige. Föreståndaren har länge önskat större lokaler och kommer under året att få en barack som utökning men upplever inte det som tillräckligt. Föreståndaren anser att kommunikationen med förbandet är något bristande. Förbandet vill att Soldathemmet även ska rikta sig mer mot veteraner och anställda än vad det gör i dagsläget men föreståndaren prioriterar de värnpliktiga på grund av platsbristen. En gång i veckan hålls det garnisonsfika för alla på området runt lunchtid.

Övrigt

De två värnpliktsutbildande kompanierna behöver bli mer samspelade för att ge samtliga värnpliktiga samma villkor och förutsättningar under utbildningen. Positiva exempel och metoder för att hantera problem bör överspridas för att ta vara på erfarenheter på förbandet.

Avslutning

Pliktrådet vill avsluta med att tacka för besöket och ser fram emot att komma tillbaka i vår. Vid kommande tillfälle kommer punkter som värnpliktigas juridiska rättigheter, schemadelgivning samt en fortsatt god jargong att följas upp.

Lina Hedman

lina.hedman@pliktradet.se

070-848 61 29